

א) טהדין סג; ב) טהדין סג; ג) עירובין כז; ד) טהדין סג; ה) עירובין כז; ו) עירובין כז; ז) עירובין כז; ח) עירובין כז; ט) עירובין כז; י) עירובין כז.

הגהות הב"ח

א) נב' הא שקלינו ואמר ר"י:

גליון הש"ם

נב' אין דא"ה. ע"פ דף פו ע"א קידושין דף טג ע"ב ממנו דף נה ע"א: רש"י ד"ה הניחא במקומו בו' כרבי ישמעאל. ע"פ דף פו ע"א בנשי" ד"ה ומלן דמק"י:

מוסף רש"י

לבי מפורט. מן, כמו מחסותא. וירחן מתרגומין ואקמי (טהודין סג). ובא זאב וטרף ובא ארי ודרם. אלי דכתי לרסן הנהיה נתקם שמואלה ודק זאב לטרפה חיה והלוהיה לנקום שהוא בעוט וזם הורגה (לקמן ג).

רבינו הגנאל

ומקשי' אי הכי יחדו להאי חבית הבעלים מקום (מן) דהא שמעינן ליה לר' ישמעאל דאומר הגונב סלע מן הכיס והנח יחדו הבעלים להאי סלע מקום בכיס ואמר ר' ישמעאל יחדו למקום שגנב ואין צריך דעת בעלים ואי מתני' ר' ישמעאל הוא אמאי קתי ולא יחדו לה בעלים דשמעינן מינה דדוקא לא יחדו הא יחדו לא. ופרקי' לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יהיה לה הבעלים והחזירה באותו מקום דודאי פטור דהא החזירה במקומו וכיון שהחזירה במקומה כלא טלטלה דמי אלא אפי' לא יחדו לה בעלים אפי' דלאו במקומה מחזירה פטור. אוקימנא אליבא דר' ישמעאל בין יחדו לה הבעלים במקום בין לא יחדו לה הבעלים מקום כיון שהחזירה למקומה אם נשברה פטור הוא. אי הכי אימא סיפא יחדו לה בעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משנהיהה לצרכה פטור לצרכה חייב אלא שדמפרק בשהנהיה במקום שינוי מקומה. ור' יוחנן אמר הניחה במקומה משמע. ופרקי' סיפא אתאן לר' עקיבא דאמר צריך דעת בעלים הלכך לצרכי חייב. ומקשינן אי מתני' רבי עקיבא היא למה ליה יחדו לה בעלים מקום אפי' לא יחדו פטור ר' עקיבא אהדר דתי' וכו' ונהי לא יחדו בעלים מקום לטלה דעת בעלים בו'. ונעדרה רש"י ר' ישמעאל וסיפא ר' עקיבא. אמר ר' יוחנן מאן דמתרגם ליה חבית אליבא דר' נחמן מי שיפשי' ליה

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

מא.

עין משפט נר מצווה

אי רבי ישמעאל אפילו יחדו נמי. וא"ת מני"ל י"ל מדנקט טלה וסלע דסתם טלה לא יחדו לו מקום אלא הולך ממרעה למרעה וסתם סלע יחדו לו מקום צביס וגם כיון יחדו לו מקום צמיצה ולכן פריך נמי צמוקן לר"ע אפילו לא יחדו נמי: **שנמל"ה והגביהה ע"מ לגזולה**

בו'. והיינו חסרון שהכל גזול ונטל לזוך עצמו: **שנמל"ה ע"מ לשלוח בה יד.** פי' ליטול מקצת אע"פ שלג נטל אותה מקצת חייב צכולה כדאמר בשלישי פרכין (דף מד.) לא נטל נטל ממש אלא כיון שהגביה ליטול אע"פ שלא נטל אבל למי"ד ע"מ לגזולה דבעי חסרון אם הגביה ליטול קלת אינו חייב עד שיטול המקצת כיון דבעי חסרון וקשה דשכלתי פרכין קאמר אפי' למי"ד בעי חסרון מודה צמיצת אם הגביהה אע"פ שלא נטל חייב דימחא ליה דמיהו כולה צביס ליהאי רביעית ומתני' צמיצת איירי ויש לומר דמתני' איירי אפילו בשמן דלא מנטר פורתא אגב האחר: **ובא זאב וטרף.** צבעת משלח זאבים ורבי יהודה היא דאמר זאב אחד אונס צפי הפועלים (לקמן דף גט).

לרבי ישמעאל פריך דאמר לא בעינן דעת בעלים כפרשי: **הא צא משכה.** דאע"ג דעודן עליה לא קיימא צרסומיה להחמיצ צאנוסיה עד שימשוך כדאמר צמתני' (לקמן דף מג.) הטה את החצית ונטל ממנה רביעית אינו חייב אלא דמי רביעית כיון דלא הגביה את החצית ומשני שהניח מקלו ומרמילו עליה כל כך צמוקן עד שרצתה לפניו: **דיקא נמי דקתני שהבישה.** וא"ת צפ"ק דקדושין (דף כג.) תניא או שהבישה וקלה ורצתה לפניו דאקרי משיכה ולא הויל הכנסה וי"ל דהסג דאזכר נכרי לקחה ואינה מוכרתו דצדורו שייך למיתני הכישה אבל הכא דאיירי צרועה שהצמחה מוכרתו ואולה ממחת דצדור לא שייך למיתני שהבישה: **לומר**

עודן עליה מאי היא לא משכה ואמר רב שהבישה במקל ורצתה לאו ש"מ קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון אימא שהבישה במקל דיקא נמי (דקתני שהבישה במקל ש"מ ומדרב סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי מעמא דלוי א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם ואני

יצריך דעת בעלים אי רבי ישמעאל מאי איריא לא יחדו אפילו יחדו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא יחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא יחדו דלאו מקומה הוא לא בעינן דעת בעלים אימא סיפא יחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משנהיהה לצרכו חייב לצרכה פטור אתאן לר"ע דאמר בעינן דעת בעלים אי ר"ע מאי איריא יחדו אפילו לא יחדו נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא לא יחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו יחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים רישא רבי ישמעאל וסיפא ר"ע א"ר יוחנן מאן דמתרגם ל' חבית אליבא דחד תנא צ מובלגא מאניה בתריה לבי מסותא תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב שנמל"ה על מנת לגזולה תרגמה ר' נתן בר אבא קמיה דרב שנמל"ה ע"מ לשלוח בה יד במאי קמיפלגי בשליחות יד צריכה חסרון מאן דאמר לגזולה קסבר שליחות יד צריכה חסרון ומ"ד לשלוח בה יד קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מתקיף לה רב ששת מידי נמלה קתני מלטלה קתני אלא אמר רב ששת הכא במאי עסקינן צ כגון שמלטלה להביא עליה גזולות וקא סבר צ שואל שלא מדעת גזולן הוי וכולה רבי ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה ור' יוחנן הניחה במקומה משמע צ איתמר רב ולוי חד אמר שליחות יד צריכה חסרון וחד אמר יג שליחות יד אינה צריכה חסרון תסתיים דרב הוא דאמר שליחות יד אינה צריכה חסרון דתניא ירועה שהיה רועה עדרו והניח עדרו ובא לעיר ובא זאב וטרף ובא ארי ודרם פטור הניח מקלו ותרימילו עליה חייב והוינן בה משום דהניח מקלו ותרימילו עליה חייב הא שקלינהו צ אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה אמר רב בעודן עליה וכו' עורן עליה מאי הוי הא לא משכה ואמר רב שהבישה במקל ורצתה לאו ש"מ קסבר שליחות יד אינה צריכה חסרון אימא שהבישה במקל דיקא נמי (דקתני שהבישה במקל ש"מ ומדרב סבר שליחות יד אינה צריכה חסרון מאי מעמא דלוי א"ר יוחנן משום ר' יוסי בן נהוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר משליחות יד האמורה בשומר חנם ואני

עו א מיי" פ"ד מכלות גניבה הל' י וע"ה בשו"ת וכו' סג עשין ע"ה טור ש"ע ח"מ ס"י שנה סעיף א וסעיף ז וע"ה: **ע"ה ב מיי" פ"ו מהל' שאלה ופקדון הלכה ט קטנא עשין פ"ט ט"ש"ע ח"מ ס"י רכ"ז סעיף ו:** **ע"ה ג מיי" פ"ג מהל' גזילה הל' יא סג עשין ע"ה ט"ש"ע ח"מ ס"י רכ"ז סעיף א:** **ב ד מיי" פ"ג מהל' גזילה הל' ח סג עשין פ"ט ט"ש"ע ח"מ ס"י ש"ג סעיף י:**

רבינו הגנאל (המשך)

משנהו זו המפקיד חבית אצל חבירו וכו' וירעמיה אצל אליבא דר' ישמעאל או אליבא דר' עקיבא סיפא ורישא בחד תנא בני מוליק לו כליו אחריזי לביית המרחץ כי הוא כמו רב ואני תלמיד שנמצאתי משמשו כחלמיד לרב. ובא רב יעקב בר אבא לאוקומה למתיב בנטיה על מנת לגזולה. ורב נתן בר יעקב מקומה בנטיה על מנת לשלח בה יד וכוה"ר ר' ישמעאל. ודחה רב ששת טעם שיהא ואמר מירי במתני' קתני נטלה דלישמעינן נטלה גזולה או לשלח בה יד סלטה קתני ואין בלשון טלטה לא לשוף גזולה ולא שילוח בה יד. אלא אמר רב ששת כגון שטלטה לעמוד עליה ולהפוטו ידו בתוך הקן ליטול גזולות וסבר האי תנא שואל שלא מדעת בעלים גזולן הוי וכולה ר' ישמעאל היא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה לפיכך תנן לצרכו חייב. ור' יוחנן אמר סיפא ר' עקיבא היא כי הניחה במקום שנטלה משמע. ואפי"כ צריך דעת בעלים בו' עקיבא וכיון שהחזירה למקומה לפיכך לצרכו חייב. איתמר ר' עקיבא שליחות יד צריכה חסרון. מדרתני רועה ובא זאב וטרף ארי ודרם פטור פ"י פטור הוא כי שוכר הוא והשוכר פטור מן האונסין. ואם הניח מקלו או תרימילו עליה פי' כיון שנשתמש בה כאילו ותרימילו. ואמר ר' יהודה ואקריה עלה. ואקריה רב בעודו עליה מקלו ור' יוחנן איתמר רבי עקיבא אהדר דתני' וכו' ויהא בנוראי משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר כלומר שומר חנם וידין חק ושומר שבר דינו חסור שליחות בגביה ואבידה ואם שומר חנם שרינו קל חייב בו שליחות יד שומר שבר לא כל שכן שליחות יד בלא חסרון

שחייב אם שלח בו יד למה כתב עור שליחות יד בשומר שכר אלא ללמד שאפי'

שחייב אם שלח בו יד למה כתב עור שליחות יד בשומר שכר אלא ללמד שאפי'

לומר אף שליחות יד אינה צריכה חסרון. וא"ת המינה שומר שכן דליתר קרא להכי אלא בשומר חנם מני"ל אי משומר שכן מה לשומר שכן שכן חייב בגנבה ואצדה וי"ל כיון דשליחות יד חייב בתרוייהו אין זה אלא גילוי מילתא למילף דין של זה זזה: **קראנא בלא שבועה**. וא"ת ורבי יוחנן ור' אלעזר דלית להו הך סברה מני"ל דפ' ראשונה בשומר חנם ושניה בשומר שכן דרש"ש השואל (לקמן דף טז:) לא קיס לן אלא מהך סברה דקראנא עדיפא ופי' רבינו שמואל דמסבדא ידעינן דבפרשה ראשונה כתיב כסף או כלים ורגילות הוא לשמורס בנחם דליכא זזה טרחא ובפרשה שניה כתיב בהמה דליכא טרחא ורגילות לשמרה בשכר אי נמי דלכ"ע אית להו דקראנא עדיפא מכפילא בשבועה ומ"מ סבירא להו לר' יוחנן ולרבי אלעזר דאין ללמוד שומר שכן משומר חנם הקל כיון שיש בו חומרא שמשלם כפל מה שאין כן בשומר שכן ואע"ג דשומר שכן דלאי חמור שחייב בגנבה ואצדה ומאן דלא פריך סבר דמכפל אפילו פירכא לא עבדינן משום דמה דמשלם כפל הוא מתמת קולא שהוא פוטור עצמו בגנבה דמפרש גריס מלמתי (דף טז.) וס"ת גבי תורת הומה לא פריך והשתא אמי שפיר הא דרש"ש השואל (לקמן דף טז.) גבי הא דגמר גנבה בשואל מק"ו דשומר שכן דפטור באונס חייב בגנבה ואצדה שואל לא כל שכן ופריך דמה לשומר שכן דחייב בכפל (א) ובטוען טענת לטטים מוזיין והשתא תימה לפי מה דסבר דכפל הוא חומרא מאי פריך אצדה כיון שהוא חמור הוא לו ליפטר מגנבה כדי שיתחייב כפל וע"ק ברייתא גופה שואל שחייב

ואני אומר אינה משונה ומאי משונה לא תאמר שליחות יד בשומר שכן ותיתי משומר חנם ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה שלא בה יד חייב שומר שכן שחייב בגנבה ואבדה לא כל שכן למאי הלכתא כתבינהו רחמנא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון ואני אומר אינה משונה כר' אלעזר דאמר דא ודא אחת היא מאי דא ודא אחת (ב) משום דאיכא למפרך מה לשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב ומאן דלא פריך סבר (ג) קראנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה רבא אמר לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שכן ותיתי משואל ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד (ד) אשלא בה יד חייב שומר חנם ושומר שכן לא כל שכן למה נאמר הדא לומר לך שליחות יד אין צריכה חסרון ואידך שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כגדון מה שואל בבעלים פטור אף שומר חנם ושומר שכן בבעלים פטור ולמאן דאמר שליחות יד צריכה חסרון הני תרתי שליחות יד למה לי הדא שלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כגדון ואידך לכדתניא (ה) ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה או אינו אלא לדין נאמרה שליחות יד למטה ונאמרה שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן (ו) לשבועה: מתני'

- (א) [לקמן דף טז:];
- (ב) ב"ק סג:; (ג) א. שמו"ט;
- (ד) רש"ל מ"ו, (ה) מהר"ם;
- (ו) ז"ל משני בלא ר. ר"מ, (ז) מהר"ם.

תורה אור השלם
1 אם לא ימצא הגבב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: שמות כב ז

הגהות הב"ח
(א) גבי אחת היא משום דליכא: (ב) שם דשלא זה יד:

מוסף רש"י
ונקרב וגו' לשבועה. שיון שטוען ונוכח מביט האיש ישבע שנגנבה ויפטר (ב"ק סג:). או אינו אלא לדין. לפיעוק, דשומר חנם שטוען נגנבה ושלם, דהאי קרא בשומר חנם כתיב דלמאנין דהשואל (טו). קראנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה. דכפל אינו בשומרין עד שישבע לשקר שנגנבה הימנו, ואח"כ בלא עדים, הלכך קנאה משום שבועה הוא דקנאה רחמנא (טז:).

רבינו הגאון

חייב. ורבי יוחנן דרייה אבר ואני אומר אינה משונה כלומר אין זה כולל לומר מהו שאין שומר חנם קל משומר שכן שהרי חייבה תורה בשומר חנם שטען טענת גנב ונמצא שהיא גנבו שהיא משלם תשלומי כפל ושומר שכן שטוען טענת גנב ונמצא שהיא גנבו פטור מכפל מפני שחייב בשומר שכן בגביה כן הייתי אומר כי שלא בו יד פטור (א) כי שכן עור אב יש לומר א' הכי נכתוב שליחות יד בשומר שכן וילמד שומר חנם ממוני איכא לומר הכי כי שומר חנם ושומר שכן שנגנבו הפקדון שהיה בידם וטענו שנגנב שומר שכן חייב לשלם מיד שהרי חייב בגביה ואבידה ושומר חנם אינו חייב אלא עד שישבע שנגנב ואחר כך באו עדים שהוא גנבו הליכך לא זה לומר דמה ולא זה מזה הליכך לגופיה בא בתרוייהו וטעמו שליחות יד צריכה חסרון לטעמיה דר' יוחנן. ורבא הדוא בתרא אומר אינה צריכה [חסרון]. הא דאמר רבא לא תאמר שליחות יד לא בשומר שכן ולא בשואל כלל. כן פירשה צורך לכתוב לא בשומר חנם ולא בשומר שכן ורבוהו וילמדו מן השואל ולמה נאמר בהן לומר שאין צריכה חסרון ולשלא תאמר דיו לבא מן הדין להיות כגדון כו' ופשוטה היא. שליחות יד דכתיבא בשומר חנם ואפ"י אשואל וכי ישאל ו' מוסף על ענין ראשון וכאילו בשלשם כתיבא שליחות יד הו' כולוהו למה לי וכו'.

(א) גנאה דליל פטור מאונסין.

מציאה אומה כפל: **קראנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה**. חמור שומר שכן שחייב בקרן עד שלא נשבע לשקר במקום ששומר חנם פטור דהיינו גניבה ואצדה משומר חנם שמשלם כפל ומהו זה אינה אלא לאחר ששבע לשקר שנגנבה וזכו עדים שהוא גנבה כדי לתרבי כפל בטוען טענת גנב לאחר שבועה אחרת כדלקמן בשמעמין: **רבא אמר**. אפילו לרבי אלעזר נמי אחיך דלא חייבא כו': ופי' **משואל**. שחייבו הכתוב באונסין בשביל שכל הנאה שלו ושולח יד נמי כל הנאה שלו: (ז) **ומה שואל** **שנדעת בעלים**. שלא בה יד לעשות מלאכתו חייב באונסין: **שומר חנם ושומר שכן**. השולחין יד שעושין מלאכתן שלא לדעת בעלים לא כ"ש דחייב שוב באונסיה: **למה נאמרה**. בשתייהן: **הדא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון**: ואידך. האמורה בשומר שכן: **שלא תאמר דיו לבא כו'**. אם לא נאמרה ששאר שומרין ולמה משואל הייתי אומר דיו לשליחות יד דשומרין שבה מדין שואל להיות כגדון: **מה שואל**. אם בעליו עמו כתיב לא ישלם אונסין אף שומרין ששלחו יד אם בעליו עמו יפטר כתב קרא יתירא לחייבו אפילו בצבעים וגלי רחמנא כדחא והוא הדין כולוהו: **לשבועה**. והאי קאמר אם לא ימלא כמה שאמר שנגנבה אלא הוא גנבה והוא כבר נקרב אל הדיינין לשבועה ונשבע לשקר ואח"כ באו עדים אשר ירשיעו הדיינין ישלם כפל: **אסה אומר**. קריבה לשבועה או אינו אלא קריבה לדין שמשעה שטען בצ"ד נגנבה אע"פ שלא נשבע ישלם כפל אם באו עדים: **נאמר שליחות יד למטה**. אלא שומר שכן שבועת ה' מהיה בין שניהם אם לא שלח: **ונאמר שליחות יד למעלה**. ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח: **אף כאן לשבועה**. למדנו שאין משלמין כפל ע"י טענת גנב אלא לאחר שבועה וגם למדנו שפטור מגנבה ואצדה בשבועה: מתני'

בשבורה ומתה כו' אצדה היא הנותנת דמפני שהוא חמור פטר זו הגנבה כדי לחייבו בכפל ולפי מה דפרישית אחי שפיר וא"ת לר' יוחנן דסבר הכא דמכפל עבדינן פירכא וגם סבר רב יוסף דפרק הכונס (ב"ק דף טז.) וס"ת גבי שומר אצדה לר' יוחנן דלסטים מוזיין גנב הוא אם כן גנבה ואצדה בשואל מני"ל דכי פריך בהשואל מה לשומר שכן שכן משלם כפל בלסטים מוזיין (ו) ומשני לטטים מוזיין גזלן הוא איבעית אימא קראנא בלא שבועה עדיפא וי"ל דלר' יוחנן נפקא ליה מוכי ישאל וי"ו מוסף על ענין ראשון וכה"ג יליף התם לענין פטור צבעים ואע"ג דרבי יוסי כרבי נהוראי הוא דקראנא עדיפא או לטטים מוזיין גזלן הוא ור' יוחנן פליג בתרוייהו הא לא קשיא דר' יוחנן סבר כתנא דהכונס (ב"ק דף טז:) דקאמר לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם כפל לך שלא בה יד חייב דקאי אמילתיה דרבי יוסי כר' נהוראי:

רבא אמר לא תימא שליחות יד כו'. פריש' דסבר אפילו כרבי אלעזר ואין להקשות לפירושו הא דקאמר ואידך שלא תאמר דיו והא תרוייהו כריכי לאינה צריכה חסרון לר' אלעזר דהא לא יליף שומר שכן משומר חנם דהא בתי פריך ולמ"ד (ז) שליחות יד צריכה חסרון תרתי למה לי ולדידיה לא ילפינן חד מחבדיה אפילו הכי לא מוקמינן תרוייהו לדיו והיינו משום דכפ"ל דכיון דשליחות יד חייב בתרוייהו גלוי מלתא בעלמא למילף דין של זה זזה ועוד יש לומר דרבא בלא לפרש דהא דאמר ר"ח דא ודא אחת היא לא ששניהם כריכי לגופייהו כדאמרין אלא ששניהם מיותרין דגמר להו משואל וסבר רבא קראנא עדיפא ושפיר גמר שומר שכן משומר חנם לכולי עלמא זה מזה מיהו ברייתא דהכונס (טז) סברה דלא ילפינן זה מזה דקתני לא אם אמרת בשומר חנם כו': **הדא לומר** [אף שליחות יד] אין צריכה חסרון. וא"ת וילף משואל דאינה צריכה חסרון דמשעת משיכה חייב באונסיה אע"ג דלא נשתמש כדאמר דפ' השואל (לקמן דף טז.) גבי שואל קורדוס מחבירו כ"ש שומרין שמושכין להשתמש שלא מדעת בעלים שחייבים וי"ל בשואל דין הוא כיון דמושך לדעת בעלים חשיב כאילו נשתמש בה לדעת כן שאלהו ולא לאוקמה בזילתא אצל שלא לדעת אינו חשיב כאילו כבר נשתמש בשביל משיכה לצדה לך לא ילפינן משואל אלא משיכה שיש בה חסרון: **הדא** דריו וחדא דברתניא. ולמ"ד נמי אינה צריכה חסרון דלכרי תרוייהו יליף שפיר ג"ש לכדתניא לפי שיש כל כך מביט זה כמו זה אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: